

דעת היום / פרופ' זאב תדמור

לקראת הנובל הבא?

ההשכלה הגבוהה. נדמה שאף לא אחד מהגורמים המעורבים - האוניברסיטאות, ארגוני הסגל, ות"ת, אגף התקציבים של האוצר, הממונה על השכר מל"ג, ועד ראשי האוניברסיטאות (ור"ה), ואפילו מבקר המדינה - אינם נקיים מאשמה. עם זאת הגיע הזמן לחשבון נפש והתחלה חדשה. יותר מדי אינטרסים לאומיים חשובים תלויים על הבלימה מכרי לתת למערכת להתגלגל במדרון ללא בקרה. יש לעשות אמנה חדשה בין כל הגורמים כולל מכללות, שהן חלק חשוב ממערכת ההשכלה הגבוהה החולכת וגדלה, וליישר קו בין הצדדים.

עמותת "בשער" - קהילה אקדמית למען החברה בישראל - הקימה לשם כך פורום ריונים מיוחד

הענקת פרס נובל בכימיה לפרופ' עדה יונת ממכון ויצמן למדע, נרשם כיום חג למדע בישראל ולמדינה. בכך הצטרפה יונת לרשימה הולכת וגדלה של מדענים ישראלים מקבלי פרס נובל. כל ההישגים מרוממי הלב הללו, הם פרי מחקרים שנעשו בעבר, בתקופה בה האוניברסיטאות והמדע בישראל נחשבו מושא להערכה ולכבוד, וזכו לתמיכה מרבית מצד הממשל והמנהיגות הפוליטית.

היום, למרות הזכיות וההישגים, השאלה המדאיגה שעלינו לשאול את עצמנו היא: האם לאור השחיקה המתמשכת במימון המדע הישראלי והאוניברסיטאות, הזלוזל וחוסר ההערכה הגובר והמתקפות על האוניברסיטאות, המדענים ופרופסורים, יוכל המדע הישראלי להציג הישגים דומים בעתיד? לראבונ, קיימת סבירות רבה לתשובה שלילית, אלא אם יבוא שינוי דרמטי במערכת היחסים השוררת בין האוניברסיטאות לבין מנהיגות הפוליטית, הממשל והתקשורת. יש שתי בעיות יסוד עמוקות שמביאות להתפתחות השלילית בין הצדדים השונים. האחת, מסיבות שקשה להבין, המנהיגות הפוליטית

אינה מבינה או אינה מפנימה את הקשר הישיר שקיים בין איכות המדע הישראלי ורמת האוניברסיטאות לבין הצלחת תעשיות העלית הישראליות. הצלחות תעשיות העלית העתידיות ינבעו ממחקר האוניברסיטאי במדעי החיים, בחומרים ובטכנולוגיות גנו המגוונות ודומיהם. וכאן, ללא השקעות מאסיביות מתמשכות במחקר אוניברסיטאי כפי שמתרחש במחקר הביטחוני, ישראל לא תוכל להוביל בתעשיות עלית עתידיות של המאה ה-21. השנייה, מסיבות שונות, לאורך השנים הידרדרו בהדרגה יחסי האמון ההרמוניים והפוריים ששררו בין אוניברסיטאות המחקר ואגף התקציבים באוצר, ושאפשרו קידום מערכת אוניברסיטאית איכותית. בשנים האחרונות נוצר מצב של חשדנות הדדית, חוסר אמון, והתנגשויות חוזרות ונשנות, עד עוינות גלויה בין הצדדים, מה שמעיב על תפקודה של מערכת

כדי להבטיח הישגים מדעיים בעתיד, יש לבצע שינוי דרמטי במערכת היחסים השוררת בין האוניברסיטאות לבין המנהיגות הפוליטית, הממשל והתקשורת

ופתוח, וטוב עשה עיתון "גלובס" שבמסגרת ועידת ישראל לעסקים יקיים דיון סביב שולחן עגול של נשיאי אוניברסיטאות על מנת ללבן, ביניהם לבין עצמם תחילה, את הסוגיות הקשורות למערכת היחסים המודרדת.

מדובר בהזדמנות פז לפתיחת דף חדש ואמנה חדשה עם כניסה לתפקידיהם של מקבלי החלטות חדשים ומרכזיים במערכות השונות. אם לא ננצל את ההזדמנות בהווה, קיים חשש שנערער את עתידנו ונחמיץ הזדמנויות להביא כבוד למדינת ישראל ולחוקריה בפרסי נובל נוספים. ●

הכותב הוא יו"ר מוסד שמואל נאמן, נשיא הטכניון לשעבר וחבר מנהיגות ועידת ישראל לעסקים